

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

П.Ф. Гураль, І.Я. Заяць, І.Д. Софінська

МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І ЗАВДАННЯ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для студентів юридичного факультету

галузь знань 0304 «Право»
напрямок підготовки 6.030401 «Правознавство»

ЛЬВІВ – 2014

Гураль П.Ф., Заяць І.Я., Софінська І.Д.

Муніципальне право України: Плани семінарських занять. Завдання для самостійної роботи. Для студентів юридичного факультету. – Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2014. – 55 с.

Схвалено кафедрою конституційного права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.
Протокол № 1 від 29 серпня 2013 р.

Авторські права застережені

ВСТУП

Муніципальне право України – це комплексна галузь національного права України, яку становлять правові норми, що регулюють суспільні відносини, пов'язані з організацією та здійсненням місцевого самоврядування на підставі конституційно-правового закріплення основ місцевого самоврядування; відносини, пов'язані з організацією, формами та гарантіями здійснення місцевого самоврядування; відносини, пов'язані з компетенцією представницьких органів місцевого самоврядування, їхніх виконавчих органів та їх посадових осіб, а також передбачають відповідальність за виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень з метою забезпечення вирішення питань місцевого значення.

Вивчення муніципального права студентами юридичного факультету озброює майбутніх працівників органів публічної влади конкретними знаннями щодо залучення широких мас населення до ефективного будівництва громадянського суспільства та успішної розбудови правової держави, підвищення добробуту населення, забезпечення реалізації їхніх прав і свобод на базовому (місцевому) рівні нашого державного устрою, зміцнення економічної, соціальної, культурної та духовної інфраструктури українського суспільства, спрямованої на консолідацію української нації.

ТИПОВИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	сам. роб.		л	п	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 1. Поняття і сутність муніципального права як галузі права, науки та навчальної дисципліни.	6	2	2	2	6	2	2	2
Тема 2. Основні теорії походження місцевого самоврядування.	6	2	-	4	4	-	-	4
Тема 3. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування.	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема 4. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування.	6	2	-	4	4	-	-	4
Тема 5. Муніципальні права людини і громадянина.	6	2	-	4	4	-	-	4
Тема 6. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні.	8	2	2	4	8	2	2	4

Тема 7. Конституційно-правовий статус сільських, селищних та міських рад.	6	2	2	4	6	2	2	4
Тема 8. Порядок діяльності сільських, селищних та міських рад.	8	2	-	4	8	-	-	4
Тема 9. Правовий статус сільських, селищних, міських голів.	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема 10. Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад.	6	2	-	4	4	-	-	4
Тема 11. Конституційно-правовий статус районних і обласних рад та їх діяльність.	8	2	2	4	4	-	-	4
Тема 12. Органи самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування.	6	2	-	4	4	-	-	4
Тема 13. Матеріально-фінансові (економічні) основи місцевого самоврядування.	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема 14. Гарантії місцевого самоврядування.	6	2	-	4	4	-	-	4

Тема 15. Роль та значення статутів територіальних громад у місцевому самоврядуванні.	8	2	2	4	6	2	-	4
Тема 16. Конституційно-правова відповідальність суб'єктів муніципально-правових відносин.	4	2	-	2	4	-	-	4
УСЬОГО ГОДИН	108	32	16	60	90	14	12	64

БАЗОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Закон України про місцеве самоврядування. Науково-практичний коментар / За ред. М.Ф. Верменчук. – К.: «АТ Книга», 1999. – 123 с.
2. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування: Навчальний посібник. – К.: «Юрінком Інтер». – 2000. – 304 с.
3. Конституційне право України: Академічний курс: підручник: У2 т., Т.2 / За ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: «Юридична думка», 2008. – 800 с.
4. Конституція України від 28.06.1996 р. – розділ ІХ, ст. 133 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, N 30, ст. 1
5. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та ін.; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов.– Х.: «Право», 2011. – С. 971–1028.
6. Муніципальне право України: навч. посіб. / П.М. Любченко. - Харків: Видавництво «ФІНН», 2012. – 496 с.
7. Місцеве самоврядування в Україні: проблеми та перспективи. Монографія. / Авт. кол.: Бесчастний В.М., Делія Ю.В., Устименко В.А., Щебетун І.С. / За заг. ред. Бесчастного В.М. – Донецьк: Донецький юридичний інститут при Донецькому національному університеті, 2005. – 272 с.
8. Муніципальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. / упор. І.В. Тетарчук, Т.Є. Дяків. – К: «Центр учбової літератури», 2013. – 206 с.
9. Муніципальне право України: Підручник / В.Ф. Погорілко, О.Ф. Фрицький, М.О. Баймуратов та ін.; За ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. – К.: «Юрінком», 2006. – С. 5-26, 30-104.
10. Науково-практичний коментар закону України про місцеве самоврядування в Україні / Теліпко В.Е., Панасюк С.А. – К.: ЦУЛ, 2011. – 400 с.
11. Погорілко В.Ф., Баймуратов М.О., Бальцій Ю.Ю. та ін. Муніципальне право України: Підручник / За ред. Баймуратова М.О. – 2-ге вид. доп. – К.: «Правова єдність», 2009. – С. 182–215.
12. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України. № 280/97-ВР. 21.05.1997. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1997, N 24, ст. 170. (з наступними змінами та доповненнями)

РЕКОМЕНДОВАНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України - <http://minregion.gov.ua/>
3. Офіційний сайт органів місцевого самоврядування Львова - <http://city-adm.lviv.ua/>
4. Офіційний сайт Львівської обласної ради - <http://www.oblrada.lviv.ua/>
5. Офіційний сайт Асоціації міст України - <http://www.auc.org.ua/>
6. Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства - <http://www.csi.org.ua>
7. Час робити великі зміни: про реформу, яку бояться і без якої ніяк. (Частина перша – «Чому?», Частина друга – «Як?», Частина третя – «Міфи») [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства. – Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/www/?p=3162>. – Дата доступу: 22.01.2014.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1.

ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА ЯК ГАЛУЗІ ПРАВА, НАУКИ ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Поняття, предмет і метод муніципального права як галузі права.
2. Історія муніципального права в Україні.
3. Система муніципального права.
4. Поняття джерел муніципального права та їх види.
5. Муніципальне право як навчальна дисципліна.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Муніципальне право (*municipal law*)

Джерела муніципального права (*municipal law sources*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні [Текст]: монографія / [Антоненко В.О., Баймуратов М.О., Батанов О.В. та ін.] ; за ред. В.В. Кравченка, М.О. Баймуратова, О.В. Батанова. – К. : «Атіка», 2007. – 864 с.
2. Бисага Ю.М., Рогач О.Я., Бачинська А.В. Муніципальне право України. – Ужгород: «Ліра», 2008.
3. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право). Навчальний посібник. – К.: «Атіка», 2000. – С. 6-38.
4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. // Режим доступу: <http://minregion.gov.ua/attachments/files/reg.rozvvutok/organizaciivladu/Koncepciyu.pdf>. – Дата доступу: 14.01.2014.

5. Корнієнко М.І. Місцеве самоврядування: системний аналіз // Юридичний журнал «Право України» (україномовна версія), Випуск 3-4/2013. – С. 348-355.
6. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 44–59.
7. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право України. / В.В. Кравченко, М.В. Пітцик // К.: «Атіка», 2003. – С. 9–31, 32–35.
8. Куйбіда В.С. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні. – Львів.: «Літопис». – 2001. – 376 с.
9. Куйбіда В., Чушенко В. Система місцевого самоврядування в Україні // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – Львів, 2000. – Випуск 35. – С.195–199.
10. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. – Львів: «Літопис», 2002. – 196 с.
11. Шаповал В. Сутнісні характеристики місцевого самоврядування. // Право України. – 2002. – № 3. – С. 48–54.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Назвіть, що становить предмет правового регулювання муніципального права України?
2. Обґрунтуйте чи спростуйте тезу: «Муніципальне право – комплексна галузь законодавства України».
3. Назвіть особливості системи джерел муніципального права України.
4. Проведіть класифікацію джерел муніципального права у низхідному порядку.
5. Назвіть, в чому проявляється взаємозв'язок муніципального права з іншими галузями права?
6. Проаналізуйте особливості предмету і методу науки муніципального права України.
7. Назвіть, як можна окреслити перспективи розвитку науки муніципального права в Україні?
8. Визначте відмінності між поняттям муніципального права як галузі права, науки та навчальної дисципліни.
9. Назвіть найвідоміших українських та європейських вчених, дослідників розвитку місцевого самоврядування.
10. Назвіть особливості та відмінності теорій місцевого самоврядування (теорії природних прав вільної громади, громадівської, державницької, теорії соціального обслуговування, теорії дуалізму муніципального управління тощо).

ТЕМА 2.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1. Правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування та стан їх імплементації у чинне законодавство України.
2. Роль Ради Європи в розробці міжнародних стандартів місцевого самоврядування (положення Європейської хартії місцевого самоврядування, рекомендації та резолюції).
3. Основні положення Всесвітньої декларації місцевого самоврядування.
4. Інші європейські стандарти місцевого самоврядування та їх вплив на розвиток місцевого самоврядування в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Міжнародні стандарти місцевого самоврядування (*international standards of the local self-government*); хартія (*charter*); конвенція (*convention*); резолюція (*resolution*); рекомендація (*recommendation*); думка (*opinion*); Рада Європи (*the Council of Europe*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Баймуратов М.О. Європейські стандарти локальної демократії та місцевого самоврядування в Україні / М.О. Баймуратов // Х.: «Одісей», 2000. – С. 1-73.
2. Баймуратов М.О. Правова природа міжнародних (європейських) стандартів локальної демократії та їх роль у становленні місцевого самоврядування в Україні: питання сприйняття та імплементації / М.О. Баймуратов // Наукові читання. Присвячені пам'яті В.М. Корецького: Зб. наук. Праць / Київський університет права НАН України. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. – С. 12-21.
3. Баймуратов М.О., Григорьев В.А. Муниципальная власть: актуальные проблемы становления и развития в Украине / М.О. Баймуратов, В.А. Григорьев // О.: «Юридическая литература», 2003. - С. 103-123, 162-188.
4. Баймуратов М.А., Григорьев В.А. Роль международных стандартов местного самоуправления в формировании компетенции публичной

- самоуправленческой (муниципальной) власти / / М.О. Баймуратов, В.А. Григорьев // О.: «Феникс», 2003. – 160 с.
5. Барвіцький В.Ю., Батанов О.В. Муніципальне право зарубіжних країн. Частина 3. / за заг. Ред. П.Ф. Мартиненка. – К.: «Знання України», 2006. – 284 с.
 6. Батанов О.В. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування // Юридична енциклопедія. – Т. 3. – К.: Укр. енциклопедія., 2001. – С. 698.
 7. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні /П.Д. Біленчук, В.В. Кравченко, М.В. Підмогильний // К.: «Атіка», 2000. – С. 56–58.
 8. Збірник «Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах». / В.С. Куйбіда, В.В. Толкованов. – К.: ТОВ «Поліграфічний Центр «Крамар», 2010. – 258 с.
 9. Копиленко О., Демченко І. Система джерел європейських правових стандартів місцевого самоврядування / О. Копиленко, І.Демченко. – Вісник Львівського університету. Серія юрид. 2011. Вип. 54. С. 139–145.
 10. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право України. / В.В. Кравченко, М.В. Пітцик // К.: «Атіка», 2003. – С. 36–78.
 11. Мікула Н.А., Толкованов В.В. Посібник «Транскордонне співробітництво» / Н.А. Мікула, В.В. Толкованов. // К.: ТОВ «Поліграфічний Центр «Крамар», 2011. – С. 53–57.
 12. Посібник з питань партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні. / Під редакцією Толкованова В.В. – К.: ТОВ «Поліграфічний Центр «Крамар», 2011. – 199 с.
 13. Софінська І.Д. Принцип субсидіарності крізь призму Європейської хартії місцевого самоврядування / І.Д. Софінська // Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку. Зб. статей /// За ред. Ю.С. Шемшученка, Л.В. Губерського, І.С. Гриценка; упор. О.В. Кресін. – К.: «Логос», 2009. – С. 333–335.
 14. Толкованов В.В., Пухтинський М.О. Європейська Хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні. / В.В. Толкованов, М.О. Пухтинський – К.: Видавництво «Крамар», 2003. – 400 с.
 15. Толкованов В.В. Правові інструменти Ради Європи з питань місцевого і регіонального розвитку та проблеми їх імплементації в Україні. / В.В. Толкованов – Київ: Центр досліджень питань місцевого і регіонального розвитку та сприяння адміністративній реформі, 2007. – 349 с.

16. Толкованов В.В., Куйбіда В.С., Ткачук А.Ф., Бройде З.С., Внукова Н.М., Кравченко В.А., Ляшенко В.І., Мікула Н.А., Рік Ш., Романова Н.А. Транскордонне співробітництво та розвиток транскордонних кластерів. – Київ: Видавництво «Крамар», 2009. – 242 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Всесвітня декларація про місцеве самоврядування // Місцеве самоврядування. -1997. - №1-2. - С. 95-97.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування // Віче. - 1993. - №6. - С. 33-39.
3. Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними владами або громадами, Мадрид, 21.05.1980 р. // Текст українською мовою. - Рада Європи.
4. Європейська хартія міст (Маніфест нової урбаністики), прийнята Конгресом в ході його 15-ої Пленарної сесії 29 травня 2008 р. в Страсбурзі [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Дубенської районної державної адміністрації. Режим доступу: <http://www.rv.gov.ua/sitenew/dubensk/ua/4730.htm>. Дата доступу: 05.04.2013.
5. Європейська хартія про участь молоді у муніципальному та регіональному житті, Страсбург, 14.03.1992 р. / у книзі Муніципальне право зарубіжних країн: навч. посіб.: [у 3 ч.]. Ч. 3 / Барвіцький В.Ю., Батанов О.В., за заг. ред. П.Ф. Мартиненка; НДІ приватного права і підприємництва. - К: «Знання України», 2006. - С. 206-217.
6. Рекомендація Ради Європи 39 (1998) від 6 березня 1998 р. «Про інкорпорацію Європейської хартії місцевого самоврядування в правові системи країн, які її ратифікували, і про правовий захист місцевого самоврядування» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=853831&Site=Congress&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679>. Дата доступу: 05.12.2013.
7. Рекомендація Ради Європи 171 (2005) від 1 червня 2005 р. «Про «Консультації місцевих влад» - імплементація Європейській хартії місцевого самоврядування - ст. 4.6, 5, 9.6 і 10» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=866597&Site=Congress&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679>. - Дата доступу: 05.12.2013.

ТЕМА 3.

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА В УКРАЇНІ - ОСНОВА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1. Поняття та ознаки територіальної громади.
2. Види територіальних громад.
3. Функції та повноваження територіальних громад.
4. Форми діяльності територіальних громад та проблеми їх удосконалення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Територіальна громада (*municipality, community*), місцеві інтереси (*local interests*); державні інтереси (*state interests*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналіз проекту Закону України «Про об'єднання територіальних громад» № 9590 від 14.12.2011. Вісник Інституту громадянського суспільства, № 31, березень 2012 року [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства. Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/www/wp-content/uploads/2012/08/visnyk-31-temp.pdf>. . - Дата доступу: 05.01.2014.
2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: Монографія / За заг. ред. В.Ф. Погорілка. - К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін-Юре»», 2003. - 512 с.
3. Батанов О.В. Концептуальні засади співвідношення функцій територіальних громад з функціями місцевих органів державної виконавчої влади // Право України. - 1999. - № 5. - С. 25-29.
4. Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні. Проблеми теорії та практики. Монографія. / О.В. Батанов // К.: «Юридична думка», 2010. - С. 287-330.
5. Батанов О.В. Проблеми реалізації функцій місцевого самоврядування // Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президентові України. - К.: 1999. - Вип. 1. - С. 311-319.
6. Батанов О.В. Територіальна громада - основа місцевого самоврядування в Україні: Монографія / О.В. Батанов // К.: Ін-т держави і права ім.

В.М. Корецького НАН України, 2001. – С. 172–195.

7. Батанов О.В. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки / О.В. Батанов // Вісник Центральної виборчої комісії, № 2 (12), 2008. – С. 51–57.
8. Ганущак Ю., Місцеве самоврядування у громаді: практ. посіб. для депутатів місц. рад та активістів громад. / За ред. А.Ткачука. - К.: Інститут громадянського суспільства: ТОВ «ІКЦ ЛЕСТА», 2004. - 304 с.
9. Гураль П.Ф. Територіальна громада в Україні: історико-правове дослідження: Монографія. / П.Ф. Гураль // Львів: ЛьвДУВС, «Край», 2008. – С. 411–444.
10. Друзюк С. Громада - велика сила. Та можливості обмежені: [Погляди М. Грушевського на самоврядування] // Віче. – 1998. – № 5. – С.41–46.
11. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 102–112.
12. Куйбіда В.С. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні. – Львів.: «Літопис». – 2001. – 376 с.
13. Лінник Л. Дисциплінує статут територіальної громади: [Пробл. Становлення і розвитку місц. самоврядування] // Віче. – 2000. – № 10. – С. 33.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання. Проект Закону України (реєстр. 3747 від 11.12.2013). / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49268. – Дата доступу: 05.01.2014.
2. Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні. Постанова Верховної Ради України № 3748-ХІІ від 17.12.1993. / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3748-12>. – Дата доступу: 05.01.2014.
3. Про місцеві ініціативи. Проект Закону України (реєстр. 3740 від 06.12.2013). / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49256. – Дата доступу: 05.01.2014.
4. Про об'єднання територіальних громад. Проект Закону України (реєстр. № 9590 від 14.12.2011) / Офіційний сайт Міністерства

- регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Режим доступу: <http://minregion.gov.ua/>. – Дата доступу: 05.01.2014.
5. Про право територіальних громад на об'єднання. Проект Закону України / Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Режим доступу: <http://minregion.gov.ua/>. – Дата доступу: 05.01.2014.
 6. Про територіальну громаду. Проект Закону України № 7218 від 11.4.2001 р. / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?skl=4&pf3516=7218. – Дата доступу: 05.01.2014.
 7. Рекомендація Ради Європи 48 (1998) від 27 травня 1998 р. «Про місцеву та регіональну демократію в Україні» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=853929&Site=Congress&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679>. – Дата доступу: 05.03.2013.
 8. Про фінансову основу місцевого самоврядування в Україні. Проект Закону України. № 3387 від 15.4.2003 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=14795. – Дата доступу: 05.08.2013.
 9. Рішення Конституційного Суду N 11-рп/2001 від 13.07.2001 у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо офіційного тлумачення термінів “район” та “район у місті”, які застосовуються в пункті 29 частини першої статті 85, частині п'ятій статті 140 Конституції України, і поняття “організація управління районами в містах”, яке вживається в частині п'ятій статті 140 Конституції України та в частині першій статті 11 Закону України “Про столицю України – місто-герой Київ”, а також щодо офіційного тлумачення положень пункту 13 частини першої статті 92 Конституції України, пункту 41 частини першої статті 26 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” стосовно повноваження міських рад самостійно вирішувати питання утворення і ліквідації районів у місті (справа про адміністративно-територіальний устрій) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9400>. – Дата доступу: 05.08.2013.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Дайте визначення поняття системи місцевого самоврядування в Україні та назвіть її структурні елементи.
2. Назвіть відмінності між «адміністративно-територіальна одиниця» на підставі тлумачення ст. 1 базового закону у Рішенні Конституційного Суду N 11-рп/2001 від 13.07.2001.
3. Охарактеризуйте порядок утворення, реорганізації та ліквідації територіальної громади.
4. Назвіть ознаки територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування.
5. Охарактеризуйте якими нормативно-правовими актами врегульовується правовий статус територіальної громади.
6. Проаналізуйте делегування повноважень територіальної громади.
7. Назвіть особливості правового регулювання проведення загальних зборів громадян: порядок скликання і проведення, прийняття рішень та їх реалізація.
8. Охарактеризуйте місцеві ініціативи та громадські слухання: процедура організації та реалізації рішень.
9. Проаналізуйте асоціації територіальних громад та об'єднання територіальних громад.
10. Розмежування предметів відання та повноважень між територіальною громадою та внутрішніми громадами (сільськими, селищними, міськими, районними у місті громадами).
11. Проаналізуйте державний реєстр територіальних громад та їх статутів.
12. Проаналізуйте участь іноземців у житті територіальної громади в Україні.

ПРОАНАЛІЗУЙТЕ СИТУАЦІЮ:

1. Дві територіальні громади сусідніх сіл М. (проживає 450 мешканців) і В. (проживає 500 мешканців) на сесіях своїх рад доручили своїм головам провести об'єднану сесію і вирішити питання про об'єднання цих територіальних громад для зміцнення матеріально-фінансової основи з метою забезпечення успішного вирішення питань місцевого значення на рівні їх виникнення. Присутній на одній із сесій завідуючий юридичним відділом районної ради пояснив депутатам, що сільська рада не є уповноважена вирішувати таке питання, зсилаючись на відповідні положення чинного Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

А. Підготувати мотивовану відповідь депутатам сільських рад та сільським головам відповідних територіальних громад сіл М. і В. щодо ймовірного порядку вирішення цього питання.

Б. Роз'яснити депутатам в чому різниця об'єднання територіальних громад сусідніх сіл на підставі принципу муніципального унітаризму чи федералізму.

АНАЛІТИЧНЕ ЗАВДАННЯ:

1. Проаналізуйте існуючі способи вирішення питання про об'єднання територіальних громад в Україні та наведіть статистичні дані станом на 2014 рік.

ТЕМА 4.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СІЛЬСЬКИХ, СЕЛИЩНИХ ТА МІСЬКИХ РАД

1. Удосконалення проведення виборів депутатів місцевих рад.
2. Види та структура місцевих рад як представницьких органів.
3. Регулювання діяльності депутатських груп та фракцій у місцевих радах.
4. Функції місцевих (сільських, селищних і міських) рад.
5. Загальна і виключна компетенція сільських, селищних і міських рад.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Місцеві вибори (*local elections*), міська рада (*city council*), депутат місцевої ради (*local council deputy*); районна у місті рада (*city district council*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 113–127.
2. Круш П.В. Муніципальне управління: навч. посіб. / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко // К. : «Центр навч. л-ри», 2006. – С. 33–64, 67–263.
3. Куйбіда В. Місцеве самоврядування та економічний розвиток міста //

Командор. – 1997. – № 2. – С. 9–11.

4. Місцеве самоврядування: 10 років незалежності України. Збірник статей. – К.: «Парламентське видавництво», 2001. – С. 56–74, 88–92, 114–116, 245–248, 253–255.
5. Нагребецька І. Коли муніципальна лабораторія - все місто: VI Всеукр. муніципальні слухання // Людина і влада. 2000. – № 7–8. – С. 56–60.
6. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: Монографія / за ред. Ю.М. Тодики. – Х.: «Право», 2009. – С. 6–190, 305–473.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Закон України. № 2487-VI. 10.07.2010. // Відомості Верховної Ради України від 10.09.2010 - 2010 р., № 35, / № 35-36, стор. 1220, стаття 491.
2. Про Регламент Львівської міської ради 6-го скликання. Ухвала № 304 від 31.03.2011 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Львівської міської ради. Режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/authorities-the-city/dokumenti-lmr>. Дата доступу: 05.12.2011.
3. Про статус депутатів місцевих рад. Закон України. № 93-IV. 11.07.2002. // Відомості Верховної Ради України від 04.10.2002 - 2002 р., № 40, стаття 290.
4. Про столицю України - місто-герой Київ. Закон України. № 401-XIV. 15.01.1999. // Відомості Верховної Ради України від 19.03.1999 - 1999 р., № 11, стаття 79. (зі змінами та доповненнями)
5. Рекомендація Ради Європи 48 (1998) від 27 травня 1998 р. «Про місцеву та регіональну демократію в Україні» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=853929&Site=Congress&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679>. Дата доступу: 05.12.2011.
6. Рішення Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008 р. у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1–4, 6–22, 24–100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет

України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=12758>. - Дата доступу: 05.08.2012.

7. Рішення Конституційного Суду України № 2-рп/2013 від 29 травня 2013 р. у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 136, частини третьої статті 141 Конституції України, абзацу першого частини другої статті 14 Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=201939>. - Дата доступу: 05.08.2013.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Проаналізуйте порядок формування сільських, селищних, міських рад.
2. Проаналізуйте порядок обрання та правовий статус депутата місцевої ради.
3. Назвіть строки повноважень представницьких органів місцевого самоврядування.
4. Поясніть особливості повноважень районних у містах рад (у випадку їх створення).
5. Назвіть та проаналізуйте основні повноваження представницького органу місцевого самоврядування як колегіального органу.
6. Назвіть основні гарантії депутатської діяльності (депутатів місцевих рад).

ПРОАНАЛІЗУЙТЕ СИТУАЦІЮ:

1. Депутати міської ради Д. 23 січня 2014 р. ухвалили рішення про перейменування площі Культури на площу Республіки більшістю голосів. Прокуратура міста Д. оскаржила дане рішення міської ради, оскільки на їхню думку була порушена процедура прийняття рішення. На думку прокурора питання щодо перейменування площ міста Д. не було предметом місцевої ініціативи та не було винесене на громадське обговорення мешканців територіальної громади міста Д.

А. Проведіть правовий аналіз даної ситуації і роз'ясніть основні повноваження місцевих рад.

Б. Проаналізуйте ситуацію на предмет дотримання чинного законодавства України з місцевого самоврядування з позиції прокурора, депутатів міської ради та мешканців територіальної громади міста Д.

2. 5 грудня 2013 р. на сесії міської ради слухалося питання про прийняття статуту територіальної громади міста А. Попередньо дане питання було предметом громадського слухання, яке відбулося 28.11.2013 року. Для участі у громадському слуханні зареєструвалося 500 осіб, серед них викладачі та студенти ВНЗ міста; пенсіонери; іноземці, які проживають понад 5 років у місті тощо.

А. Проведіть правовий аналіз даної ситуації і роз'ясніть підстави проведення громадських слухань.

Б. Напишіть етапи статутної нормотворчості міської ради, починаючи від пропозиції прийняття статуту та закінчуючи набранням ним чинності.

АНАЛІТИЧНЕ ЗАВДАННЯ:

1. Проаналізуйте кількісний склад депутатів Львівської міської ради, депутатських груп та фракцій станом на січень 2014 року.

ТЕМА 4(А).

ПОРЯДОК ДІЯЛЬНОСТІ

СІЛЬСЬКИХ, СЕЛИЩНИХ ТА МІСЬКИХ РАД

1. Правове регулювання основних форм роботи місцевих рад в Україні та перспективи їх вдосконалення.
2. Аналіз основних методів роботи місцевих рад та їх вдосконалення.
3. Сесія місцевої ради.
4. Сутність та правова форма ініціативи депутатів місцевих рад.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Місцева рада (*local council*), сесія (*session*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 113–127.
2. Круш П.В. Муніципальне управління: навч. посіб. / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко // К.: «Центр навч. л-ри», 2006. – С. 33–64, 67–263.
3. Куйбіда В. Місьцеве самоврядування та економічний розвиток міста // Командор. – 1997. – № 2. – С. 9–11.
4. Любченко П.М., Семко С.О. Організаційні форми роботи представницьких органів місцевого самоврядування [Монографія.] / П.М. Любченко, С.О. Семко. – Х.: «Право», 2012. – 216 с.
5. Місьцеве самоврядування: 10 років незалежності України. Збірник статей. – К.: «Парламентське видавництво», 2001. – С. 56–74, 88–92, 114–116, 245–248, 253–255.
6. Нагребецька І. Коли муніципальна лабораторія - все місто: VI Всеукр. муніципальні слухання // Людина і влада. 2000. – № 7–8. – С. 56–60.
7. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: Монографія / за ред. Ю.М. Тодики. – Х.: «Право», 2009. – С. 6–190, 305–473.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про асоціації органів місцевого самоврядування. Закон України. № 1275-VI. 16.04.2009. // Відомості Верховної Ради України від 18.09.2009 – 2009 р., № 38, стор. 1444, стаття 534.
2. Про Регламент Львівської міської ради 6-го скликання. Ухвала № 304 від 31.03.2011 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Львівської міської ради. Режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/authorities-the-city/dokumenti-lmr>. – Дата доступу: 05.12.2013.
3. Про статус депутатів місцевих рад. Закон України. № 93-IV. 11.07.2002. // Відомості Верховної Ради України від 04.10.2002 - 2002 р., № 40, стаття 290.
4. Рекомендація Ради Європи 48 (1998) від 27 травня 1998 р. «Про місцеву та регіональну демократію в Україні» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=853929&Site=Congress&BackColorInt>

[ernet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679.](#) -

Дата доступу: 05.12.2011.

5. Рішення Конституційного Суду N 7-рп/2009 від 16.04.2009 у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 19, статті 144 Конституції України, статті 25, частини чотирнадцятої статті 46, частин першої, десятої статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=50463>. - Дата доступу: 05.08.2012.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Проаналізуйте організаційно-правові форми діяльності рад.
2. Поясніть особливості повноважень районних у містах рад.
3. Назвіть та проаналізуйте акти сільських, селищних і міських рад.
4. Проаналізуйте правовий статус депутата місцевої ради.
5. Назвіть основні гарантії депутатської діяльності.
6. З'ясуйте підстави створення та діяльність постійних і тимчасових контрольних комісій сільської, селищної, міської ради.
7. Проаналізуйте кількісний склад сільських, селищних, міських рад.
8. Проаналізуйте роботу сесії сільської, селищної, міської ради.

ТЕМА 5.

ПРАВОВИЙ СТАТУС СІЛЬСЬКОГО, СЕЛИЩНОГО ТА МІСЬКОГО ГОЛОВИ

1. Сільський, селищний та міський голова – посадова особа територіальної громади;
2. Сільський, селищний та міський голова - організатор роботи відповідної місцевої ради.
3. Сільський, селищний та міський голова - організатор роботи виконавчого комітету відповідної місцевої ради.
4. Статус службовців органів місцевого самоврядування.

5. Підзвітність, підконтрольність і відповідальність сільського, селищного та міського голови.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Міський голова (*mayor*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 113–127.
2. Круш П.В. Муніципальне управління: навч. посіб. / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко // К. : «Центр навч. л-ри», 2006. – С. 33–64, 67–263.
3. Місцеве самоврядування: 10 років незалежності України. Збірник статей. – К.: «Парламентське видавництво», 2001. – С. 63–65, 78–82, 88–95, 103–110, 121–126, 142–146.
4. Місцеве самоврядування: Монографія. – Кн. 1. Організація роботи сільського, селищного голови / А.О. Чемерис, П.І. Шевчук, П.Ф. Гураль, А.Й. Серант, А.В. Ліпенцев, Г.В. Смолин, І.Ю. Посипанко; за заг. ред. А.О. Чемериса. – Львів: «Ліга-Прес», 1999. – С. 29–44, 37–41, 73–150.
5. Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика. Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів / Б.А. Руснак. – Одеса: 2011. – 536 с.
6. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: Монографія / за ред. Ю.М. Тодики. – Х.: «Право», 2009. – С. 211–275, 367–386, 474–535.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Закон України. № 2487-VI від 10.07.2010. // Відомості Верховної Ради України від 10.09.2010 - 2010 р., № 35, / № 35-36, стор. 1220, стаття 491.
2. Про службу в органах місцевого самоврядування. Закон України. № 2493-III від 07.06.2001. // Відомості Верховної Ради України від 17.08.2001 - 2001 р., № 33, стаття 175.
3. Про столицю України - місто-герой Київ. Закон України. № 401-XIV від 15.01.1999. // Відомості Верховної Ради України від 19.03.1999 - 1999 р., № 11, стаття 79. (зі змінами та доповненнями)

4. Рішення Конституційного Суду № 7-рп/99 від 06.07.1999 у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України і виконавчого комітету Вінницької міської ради щодо офіційного тлумачення положень статей 38, 78 Конституції України, статей 1, 10, 12, частини другої статті 49 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про сумісництво посад народного депутата України і міського голови) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9335>. - Дата доступу: 05.08.2013.
5. Рішення Конституційного Суду № 21-рп/2003 від 25.12.2003 у справі за конституційним поданням Президента України та конституційним поданням 56 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частин першої, другої, третьої, четвертої статті 118, частини третьої статті 133, частин першої, другої, третьої статті 140, частини другої статті 141 Конституції України, статті 23, пункту 3 частини першої статті 30 Закону України «Про державну службу», статей 12, 79 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статей 10, 13, 16, пункту 2 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про столицю України - місто-герой Київ», статей 8, 10 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», статті 18 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (справа про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Києві) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9498>. - Дата доступу: 05.08.2013.
6. Рішення Конституційного Суду № 12-рп/2004 від 20.05.2004 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України про офіційне тлумачення положення частини четвертої статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо сумісності посади сільського, селищного, міського голови з мандатом депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим (справа щодо сумісності посади сільського, селищного, міського голови з мандатом депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9848>. - Дата доступу: 05.08.2013.
7. Стосовно обмежень сумісності діяльності заступника селищного голови з діяльністю депутата районної ради. Роз'яснення Міністерства юстиції України та Національного агентства з питань з питань

державної служби України. 13.04.2012. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0013323-12>. - Дата доступу: 30.04.2013.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. З'ясуйте, які основні повноваження та гарантії поширюються на сільських, селищних, міських голів відповідно до офіційного тлумачення положень ст. 12 в рішеннях Конституційного Суду № 7-рп/99 від 06.07.1999 та № 21-рп/2003 від 25.12.2003?
2. Назвіть функції голів районних у місті адміністрацій.
3. Охарактеризуйте механізм взаємодії виконавчих органів місцевої ради з сільським, селищним та міським головою.

ПРОАНАЛІЗУЙТЕ СИТУАЦІЮ:

1. 16 липня 2013 р. було поранено мера міста М., який через два дні помер у лікарні від завданих ран. Впродовж встановленого законодавством України строку його повноваження повинен був виконувати секретар міської ради Л., однак, 5 серпня 2013 р. він раптово помер внаслідок інфаркту.

А. Проаналізуйте ситуацію на предмет правового регулювання статусу та повноважень міського голови у чинному законодавстві України з місцевого самоврядування.

Б. Дайте правову оцінку наслідкам виниклої ситуації у контексті чинного законодавства України з місцевого самоврядування.

2. 17 грудня 2013 р. на позачерговій сесії селищної ради П. секретар ради подав у відставку. Рішення про дострокове припинення його повноважень було прийняте більшістю депутатів ради П. Ситуація щодо здійснення місцевого самоврядування та вирішення питань місцевого значення ускладнена тим, що селищний голова Б. перебуває у СІЗО як підозрюваний у перевищенні службових повноважень у сфері проведення тендерних процедур при державних закупівлях, а заступник селищного голови Л. перебуває на лікарняному.

Прокоментуйте ситуацію у таких випадках:

А. Бюджет селища на 2014 бюджетний рік не прийнятий, хто має право скликати позачергову сесію для його прийняття?

Б. Хто може підписати рішення селищної ради П. про дострокове припинення повноважень секретаря ради, зважаючи на вищезгадані обставини?

ТЕМА 5(А).

ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ СІЛЬСЬКИХ, СЕЛИЩНИХ ТА МІСЬКИХ РАД.

1. Основні функції та повноваження виконавчих органів сільських, селищних і міських рад та проблеми їх удосконалення.
2. Відділи, управління виконавчих органів сільських, селищних і міських рад та порядок їх формування.
3. Виконавчі органи у районах міст із районним поділом.
4. Статус службовців органів місцевого самоврядування.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Виконавчі органи місцевих рад (*local councils 'executive bodies*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 113–127.
2. Круш П.В. Муніципальне управління: навч. посіб. / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко // К. : «Центр навч. л-ри», 2006. – С. 33–64, 67–263.
3. Місцеве самоврядування: 10 років незалежності України. Збірник статей. – К.: «Парламентське видавництво», 2001. – С. 63–65, 78–82, 88–95, 103–110, 121–126, 142–146.
4. Місцеве самоврядування: Монографія. – Кн. 1. Організація роботи сільського, селищного голови / А.О. Чемерис, П.І. Шевчук, П.Ф. Гураль, А.Й. Серант, А.В. Ліпенцев, Г.В. Смолин, І.Ю. Посипанко; за заг. ред. А.О. Чемериса. – Львів: «Ліга-Прес», 1999. – С. 29–44, 37–41, 73–150.

5. Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика. Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів / Б.А. Руснак. – Одеса: 2011. – 536 с.
6. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: Монографія / за ред. Ю.М. Тодики. – Х.: «Право», 2009. – С. 211-275, 367-386, 474-535.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Закон України. № 2487-VI від 10.07.2010. // Відомості Верховної Ради України від 10.09.2010 - 2010 р., № 35, / № 35-36, стор. 1220, стаття 491.
2. Про затвердження Порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України. № 339 від. 09.03.1999. // Офіційний вісник України від 26.03.1999 - 1999 р., № 10, стор. 28, код акту 7044/1999.
3. Про затвердження рекомендаційних переліків управлінь, відділів, інших структурних підрозділів Київської міської та районної у м. Києві державних адміністрацій. Постанова Кабінету Міністрів України. № 791 від 3 вересня 2008 р. // Офіційний вісник України від 19.09.2008 - 2008 р., № 68, стор. 54, стаття 2280, код акту 44305/2008.
4. Про розмежування повноважень між виконавчими органами Львівської міської ради. Ухвала Львівської міської ради № 3704 від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Львівської міської ради. Режим доступу: [http://www8.city-adm.lviv.ua/inteam/uhvaly.nsf/\(SearchForWeb\)/A45C5FFCB4E7C935C2257760004A6A17?OpenDocument](http://www8.city-adm.lviv.ua/inteam/uhvaly.nsf/(SearchForWeb)/A45C5FFCB4E7C935C2257760004A6A17?OpenDocument). Дата доступу: 30.03.2013.
5. Про службу в органах місцевого самоврядування. Закон України. № 2493-III від 07.06.2001. // Відомості Верховної Ради України від 17.08.2001 - 2001 р., № 33, стаття 175.
6. Про столицю України - місто-герой Київ. Закон України. № 401-XIV від 15.01.1999. // Відомості Верховної Ради України від 19.03.1999 - 1999 р., № 11, стаття 79. (зі змінами та доповненнями)
7. Рішення Конституційного Суду № 7-рп/99 від 06.07.1999 р. у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України і виконавчого комітету Вінницької міської ради щодо офіційного тлумачення положень статей 38, 78 Конституції України, статей 1, 10, 12, частини другої статті 49 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про сумісництво посад народного

депутата України і міського голови) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9335>. - Дата доступу: 05.08.2013.

8. Рішення Конституційного Суду № 21-рп/2003 від 25.12.2003 р. у справі за конституційним поданням Президента України та конституційним поданням 56 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частин першої, другої, третьої, четвертої статті 118, частини третьої статті 133, частин першої, другої, третьої статті 140, частини другої статті 141 Конституції України, статті 23, пункту 3 частини першої статті 30 Закону України «Про державну службу», статей 12, 79 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», статей 10, 13, 16, пункту 2 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ», статей 8, 10 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», статті 18 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (справа про особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Києві) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9498>. - Дата доступу: 05.08.2013.
9. Рішення Конституційного Суду № 12-рп/2004 від 20.05.2004 р. у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України про офіційне тлумачення положення частини четвертої статті 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо сумісності посади сільського, селищного, міського голови з мандатом депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим (справа щодо сумісності посади сільського, селищного, міського голови з мандатом депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=9848>. - Дата доступу: 05.08.2013.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Визначте основні завдання та функції виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.
2. З'ясуйте порядок формування виконавчих органів сільських, селищних, міських (районних у місті) рад та строк їх повноважень.
3. Визначте, які повноваження належать до загальної та спеціальної компетенції виконавчих органів сільських, селищних, міських рад на

підставі офіційного тлумачення положень ст. 25 в рішенні Конституційного Суду N 7-рп/2009 від 16.04.2009.

4. Назвіть критерії розмежування статусу виконавчих органів місцевої ради.
5. Назвіть функції голів районних у місті адміністрацій.
6. Ініціювання та обговорення пропозицій про кількісний та персональний склад виконавчого комітету (виконавчих органів ради).
7. Охарактеризуйте механізм взаємодії виконавчих органів місцевої ради з сільським, селищним та міським головою.
8. Визначте особливості матеріально-фінансового забезпечення діяльності виконавчих органів ради.

ПРОАНАЛІЗУЙТЕ СИТУАЦІЮ:

1. На першій організаційній сесії міська рада приступила до формування виконавчого комітету. Персональний склад виконавчого комітету запропонував міський голова. Крім керівників відділів і управлінь, секретаря міської ради міський голова запропонував двох депутатів ради А. і Т., мотивуючи таку пропозицію тим, що вони обоє мають багатий практичний досвід у містобудівній сфері, зокрема Т. – колишній міський голова. Голова постійної комісії з питань законності і правопорядку міської ради виступив із пропозицією не включати обох депутатів до складу виконавчого комітету, оскільки це є порушенням чинного Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

А. Проаналізуйте виниклу ситуацію під правовим кутом зору, роз'ясніть, які питання може вирішувати на сесії міська рада.

Б. Підготуйте мотивовану відповідь міському голові щодо того, хто може входити до складу виконавчого комітету міської ради.

2. Начальник управління фінансів міста обласного значення Н. звернувся у листопаді 2011 р. до керуючого справами міського виконавчого комітету з проханням включити у порядок денний засідань виконавчого комітету обговорення і затвердження бюджету міста, посилаючись на ст. 28 чинного Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» і мотивуючи тим, що бюджет потрібно оперативнo довести до всіх бюджетних установ міста з метою уникнути у наступному бюджетному році затримки

щодо фінансування будівельних підприємств і виплати зарплати у бюджетній сфері.

А. Підготуйте проект прохання начальника управління фінансів міста обласного значення.

Б. Підготуйте письмову відповідь начальнику управління фінансів міста обласного значення за підписом керуючого справами міського виконавчого комітету.

3. Готуючись до атестації посадових осіб виконавчого комітету міської ради, вперше обраний секретар міської ради Л., який виконував одночасно функції керуючого справами, подав міському голові список посадових осіб, які підлягають атестації. Список був оприлюднений на шпальтах газети Р. та на сторінці в соціальній мережі депутата К., який перебував у родинних відносинах з Л. Проти цього списку виступили: спеціаліст з кадрової роботи, який заявив, що він у виконавчому комітеті працює лише 1.5 року і не підлягає атестації; спеціаліст, працівниця патронажної служби, яка заявила, що вона лише 6 місяців як працює після відпустки по догляду за дитиною до 3 років.

А. Підготуйте письмове роз'яснення на підставі чинного законодавства для секретар міської ради Л. про проведення атестації посадових осіб виконавчого комітету міської ради.

Б. Проаналізуйте питання щодо несумісності статусу депутата місцевої ради з деякими посадами та видами діяльності на предмет правового закріплення в чинному законодавстві України.

ТЕМА 6.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС РАЙОННИХ

І ОБЛАСНИХ РАД ТА ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Правовий аналіз виборів депутатів обласної та районної рад в Україні.
2. Сутність та правова форма діяльності депутатів обласної та районної рад.

3. Правове регулювання основних форм роботи обласної та районної рад.
4. Сесія обласної та районної рад в Україні.
5. Перспективи вдосконалення діяльності обласної та районної рад в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Обласна рада (*regional council*); районна рада (*district council*); депутат обласної ради (*regional council deputy*); депутат районної ради (*district council deputy*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 113–127.
2. Круш П.В. Муніципальне управління: навч. посіб. / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко // К.: «Центр навч. л-ри», 2006. – С. 33–64, 67–263.
3. Любченко П.М., Семко С.О. Організаційні форми роботи представницьких органів місцевого самоврядування [Монографія.] / П.М. Любченко, С.О. Семко. – Х.: «Право», 2012. – 216 с.
4. Місцеве самоврядування: 10 років незалежності України. Збірник статей. – К.: «Парламентське видавництво», 2001. – С. 56–74, 88–92, 114–116, 245–248, 253–255.
5. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: Монографія / за ред. Ю.М. Тодики. – Х.: «Право», 2009. – С. 6–190, 305–473.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Закон України. № 2487-VI. 10.07.2010. // Відомості Верховної Ради України від 10.09.2010 - 2010 р., № 35, / № 35-36, стор. 1220, стаття 491.
2. Про статус депутатів місцевих рад. Закон України. № 93-IV. 11.07.2002. // Відомості Верховної Ради України від 04.10.2002 - 2002 р., № 40, стаття 290.
3. Регламент Львівської обласної ради VI скликання. Додаток до рішення обласної ради від 04.01.2011 р. № 15. (зі змінами та доповненнями, внесеними згідно з рішеннями обласної ради від 09.03.2011 № 59; від

14.07.2011 № 205; від 20.12.2011 № 328; від 26.04.2012 № 462; від 16.05.2013 № 750; від 20.06.2013 № 792) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Львівської обласної ради. Режим доступу: http://www.oblrada.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=161&Itemid=93 – Дата доступу: 05.08.2013.

4. Рекомендація Ради Європи 48 (1998) від 27 травня 1998 р. «Про місцеву та регіональну демократію в Україні» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=853929&Site=Congress&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679>. Дата доступу: 05.12.2011.
5. Рішення Конституційного Суду України № 2-рп/2013 від 29 травня 2013 р. у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 136, частини третьої статті 141 Конституції України, абзацу першого частини другої статті 14 Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=201939>. – Дата доступу: 05.08.2013.
6. Рішення Конституційного Суду N 7-рп/2009 від 16.04.2009 у справі за конституційним поданням Харківської міської ради щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 19, статті 144 Конституції України, статті 25, частини чотирнадцятої статті 46, частин першої, десятої статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про скасування актів органів місцевого самоврядування) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Конституційного суду України. Режим доступу: <http://ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=50463>. – Дата доступу: 05.08.2012.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. З'ясуйте, які основні повноваження належать обласній та районній раді в Україні?
2. Назвіть відмінності між депутатською групою та депутатською фракцією.
3. Назвіть основні відмінності між депутатським запитом, запитанням та зверненням і охарактеризуйте їх.
4. Назвіть особливості порядку обрання голів районних та обласних рад.

5. Проаналізуйте, хто входить до складу колегії обласної ради?

ПРОАНАЛІЗУЙТЕ СИТУАЦІЮ:

1. На сесії обласної ради слухалося питання про відставку голови обласної державної адміністрації Д. Депутат обласної ради Д. запропонував провести відкрите голосування з цього питання, проти чого категорично заперечив голова обласної ради Н.

А. Проведіть правовий аналіз даної ситуації і роз'ясніть підстави проведення відкритого голосування депутатів обласної ради.

Б. Напишіть мотивовану відповідь депутатові обласної ради від свого імені.

2. 12 грудня 2013 року на вимогу депутатів фракції «А» була скликана виїзна позачергова сесія обласної ради С. для висловлення вотуму недовіри голові обласної державної адміністрації Д. Однак, під час першої спроби голосування не було кворуму, оскільки присутніми виявилось лише половина від обраної кількості депутатів обласної ради С. Під час другої спроби (через 1 годину) присутні депутати (їх кількість стала достатньою для вирішення такого питання) своїм рішенням одноголосно висловили «недовіру» голові обласної державної адміністрації Д. Також, більшість присутніх депутатів обласної ради С. своїм рішенням визнали таким, що втратило чинність, рішення обласної ради від 11.07.1997 р. «Про делегування повноважень». І на сам кінець, своїм рішенням депутати обласної ради С. створили у складі виконавчого апарату обласної ради С. виконавчий комітет, якому доручили з 1 січня 2014 року виконувати повноваження, передбачені ст. 44 базового ЗУ «Про місцеве самоврядування».

А. Проведіть правовий аналіз ситуації щодо висловлення депутатами обласної ради вотуму недовіри голові обласної адміністрації.

Б. Проаналізуйте чинне законодавство України на предмет А) делегування органами місцевого самоврядування своїх повноважень місцевим органам державної виконавчої влади; Б) створення виконавчого комітету обласної ради на підставі рішення цієї ж ради.

В. Напишіть позов прокурора області до обласної ради С. щодо її рішень, прийнятих під час виїзної позачергової сесії.

3. Обласна рада Р. прийняла рішення про визнання нечинним на території області ЗУ «Про засади державної мовної політики» № 5029-VI від 03.07.2012 року. «За» це рішення проголосували 80 депутатів на сесії 23.08.2012 року. У рішенні зазначається, що обласна рада Р. визнає нечинним на території області цей закон «з огляду на його антидержавну сутність та brutальне порушення процедури його ухвалення Верховною Радою України, а саме: системне і грубе недотримання статті 84 Конституції України та ігнорування Закону України «Про регламент Верховної Ради України». Заступник прокурора області А. наголосив, що до повноважень обласної ради не входить визнавати нечинними закони України. 28.09.2012 р. обласна рада Р. відхилила протест заступника прокурора області на рішення обласної ради Р. про визнання нечинним на території області Закону України «Про засади державної мовної політики» № 5029-VI від 3 липня 2012.

А. Підготуйте протест прокурора на рішення обласної ради на підставі чинного законодавства України з місцевого самоврядування.

Б. Проаналізуйте ситуацію на предмет правового закріплення виключної компетенції місцевих рад та повноважень депутатів місцевих рад у чинному законодавстві України з місцевого самоврядування.

АНАЛІТИЧНЕ ЗАВДАННЯ:

1. З'ясуйте скільки депутатських груп і фракцій існує на даний час у Львівській обласній раді.

ТЕМА 7.

МАТЕРІАЛЬНО-ФІНАНСОВІ (ЕКОНОМІЧНІ) ОСНОВИ

МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1. Муніципально-правова природа матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування (поняття, структура, особливості нормативно-правового регулювання).
2. Зміст права власності територіальних громад.
3. Управління об'єктами комунальної власності.

4. Спільна власність декількох територіальних громад.
5. Структура і особливості формування місцевих бюджетів.
6. Питання удосконалення правового регулювання матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування (*material and financial basis of local self-government*), комунальна власність (*municipal property*), місцеві фінанси (*local finances*); міжбюджетні трансферти (*inter-budgetary transfers*); місцевий бюджет (*local budget*); місцеві інвестиції (*local investments*); місцеві податки (*local taxes*); муніципальне банкрутство (*municipal bankruptcy*); муніципальні цінні папери (*municipal bonds*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні /П.Д. Біленчук, В.В. Кравченко, М.В. Підмогильний // К.: «Атіка», 2000. – С. 39-43.
2. Ганущак Ю. Гіркі пілюлі для фінансів України // «Дзеркало Тижня. Україна», № 27, 19 липня 2013
3. Ганущак Ю.І. Місцеві бюджети / Ю.І. Ганущак. – К.: «Легальний статус», 2011. – 48 с.
4. Кириленко, О. Боргова політика органів місцевого самоврядування / О. Кириленко. // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – Вип. 5. – С. 153-158.
5. Кириленко О.П. Місцеві фінанси: Підручник. / О. Кириленко. – К.: «Знання», 2006. – 677 с.
6. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 89-101.
7. Куйбіда В.С. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні / В.С. Куйбіда // Львів: «Літопис», 2001. – С. 149-164.
8. Місцеве самоврядування: Монографія. – Кн. 1. Організація роботи сільського, селищного голови / А.О. Чемерис, П.І. Шевчук, П.Ф. Гураль, А.Й. Серант, А.В. Ліпенцев, Г.В. Смолин, І.Ю. Посипанко; за заг. ред. А.О. Чемериса. – Львів: «Ліга-Прес», 1999. – С. 45-73.
9. Петкова Л., Проскурін В. Муніципальні інвестиції та кредити /

Навчальний посібник // Київ, 2006. – 158 с.

10. Про вплив новацій податкової та бюджетної реформ на бюджети місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Вісник АМУ № 71, лютий 2011 року // Офіційний сайт Асоціації міст України. Режим доступу:
http://www.auc.org.ua/sites/default/files/files/Visnyk%2071_small.pdf.
– Дата доступу: 15.4.2013.
11. Рева Т.М, Ковальчук К.Ф., Кучкова Н.В. Місцеві фінанси. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 208 с.
12. Розвиток місцевих фінансів в Україні та інших державах-членів Ради Європи / Деві К., Петері Г., Росіхіна В.Ю., Толкованов В.В. – К: «Крамар», 2011. – 240 с.
13. Слобожан О. Куди зникають гроші територіальних громад?! Або чому невпинно знижується якість життя в населених пунктах України...// «Дзеркало Тижня. Україна», № 27, 19 липня 2013.
14. Фінансовий стан міст. 2011 рік. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Асоціації міст України. Режим доступу:
<http://auc.org.ua/sites/all/sites/default/files/files/Фінансовий%20стан%20міст%202011.pdf>. – Дата доступу: 11.8.2013.
15. Local Government In Critical Times: Policies for Crisis, Recovery and a Sustainable Future. Council of Europe texts / Edited by Kenneth Davey // Council of Europe Centre of Expertise for Local Government Reform, 2011. – р. 156.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Бюджетний кодекс України. Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 // Відомості Верховної Ради України від 24.12.2010 - 2010 р., № 50, / № 50-51 /, стор. 1778, стаття 572.
2. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 // Відомості Верховної Ради України від 08.04.2011 - 2011 р., № 13, / № 13-14, № 15-16, № 17, стор. 556, стаття 112.
3. Положення про порядок випуску облігацій внутрішніх місцевих позик, затверджене рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 7 жовтня 2003 року № 414, зі змінами (Офіційний вісник України від 14.11.2003 – 2003 р., № 44, стор. 245, стаття 2336)
4. Про впорядкування внутрішніх та зовнішніх запозичань, що провадяться органами місцевого самоврядування, Указ Президента України; № 655/98 від 18.06.1998 (Офіційний вісник України від 09.07.1998, 1998 р., № 25, стор. 9, стаття 910)

5. Про затвердження Порядку ведення Реєстру місцевих запозичень та місцевих гарантій, Наказ Міністерства фінансів України № 866 від 25 липня 2012 р. (Офіційний вісник України від 10.09.2012, 2012 р., № 66, стор. 31, стаття 2711)
6. Про затвердження порядку здійснення місцевих запозичень, Постанова Кабінету Міністрів України № 110 від 16 лютого 2011 р. (Офіційний вісник України від 25.02.2011, 2011 р., № 12, стор. 41, стаття 512)
7. Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності. Закон України. № 147/98-ВР. 03.03.1998. // Відомості Верховної Ради України від 4.9.1998 - 1998 р., № 34, стаття 228.
8. Про столицю України - місто-герой Київ. Закон України. № 401-XIV. 15.01.1999. // Відомості Верховної Ради України від 19.03.1999 - 1999 р., № 11, стаття 79. (зі змінами та доповненнями)
9. Про фінансову основу місцевого самоврядування в Україні. Проект Закону України. № 3387. 15.04.2003 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=14795. - Дата доступу: 05.08.2013.
10. Резолюція Ради Європи 97 (2000) від 25 травня 2000 р. «Про фінансові ресурси органів місцевої влади щодо їх відповідальності: лакмус для субсидіарності» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=894693&Site=Congress&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679>. - Дата доступу: 05.03.2013.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Проаналізуйте правовий режим об'єктів комунальної власності.
2. З'ясуйте основні права територіальної громади як власника об'єктів комунальної власності.
3. Проаналізуйте діяльність щодо управління об'єктами комунальної власності.
4. Проаналізуйте положення щодо спільної комунальної власності територіальних громад на природні ресурси (на прикладі ситуацій із видобуванням сланцевого газу).
5. З'ясуйте правовий режим земель, що перебувають у виключній комунальній власності.
6. Проаналізуйте правовий режим земель, що розташовані на території життєдіяльності територіальної громади.

7. Поясніть відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад.

АНАЛІТИЧНЕ ЗАВДАННЯ:

1. Проведіть аналіз виділення та застосування міжбюджетних трансфертів в Україні протягом 2009–2014 років.
2. Проаналізуйте підстави виникнення муніципального банкрутства.

ТЕМА № 8.

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ СТАТУТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

1. Сутність, правова природа та основні завдання статуту територіальної громади.
2. Існуюча практика розробки і реалізації статутів територіальних громад в Україні.
3. Структура статуту територіальної громади.
4. Проблеми та перспективи статутного регулювання муніципальних відносин в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Статут територіальної громади (*municipal charter*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: Монографія / За заг. ред. В.Ф. Погорілка. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін-Юре»», 2003. – 512 с.
2. Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні. Проблеми теорії та практики. Монографія. / О.В. Батанов // К.: «Юридична думка», 2010. – С. 287–330.
3. Батанов О.В. Питання розробки та прийняття статуту територіальної громади // Юстиніан. – 2004. - № 3.

4. Батанов О.В. Статут територіальної громади як інструмент реалізації функцій місцевого самоврядування // Розвиток місцевої демократії: забезпечення прав громадян на здійснення місцевого самоврядування: Збірн. матеріалів конфер. (21-22 грудня 1998 р., Київ). - К.: «Перспектива», 1999. - С. 34-38.
5. Батанов О. Статут територіальної громади - основний нормативний акт місцевого самоврядування // Право України. - 2004. - № 7. - С. 30-34.
6. Батанов О.В., Чудик Н.О. Структура статуту територіальної громади та її елементи: проблеми теорії та практики / О.В. Батанов, Н.О. Чудик // Часопис Київського університету права, № 2, 2012. - С. 80-85.
7. Батанов О.В. Територіальна громада - основа місцевого самоврядування в Україні: Монографія / О.В. Батанов // К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. - С. 172-195.
8. Батанов О.В. Територіальна громада - первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки / О.В. Батанов // Вісник Центральної виборчої комісії, № 2 (12), 2008. - С. 51-57.
9. Гураль П.Ф. Статут територіальної громади як джерело муніципального права / П.Ф. Гураль // Вісник Львівського університету. Серія юридична. Випуск 35. - 2000. - С. 200-208
10. Гураль П.Ф. Територіальна громада в Україні: історико-правове дослідження: Монографія. / П.Ф. Гураль // Львів: ЛьвДУВС, «Край», 2008. - С. 411-444.
11. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. - С. 102-112.
12. Куйбіда В.С. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні. - Львів.: «Літопис». - 2001. - 376 с.
13. Лінник Л. Дисциплінує статут територіальної громади: [Пробл. Становлення і розвитку місц. самоврядування] // Віче. - 2000. - № 10. - С. 33.
14. Статут територіальної громади міста Бердянськ / Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право України. Навч. посібник // К.: «Атіка», 2003. - С. 526-586.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про територіальну громаду. Проект Закону України № 7218 від 11.04.2001 р. / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?skl=4&pf3516=7218. - Дата доступу: 05.01.2014.

2. Проект статуту Львова від 06.04.2009 р. [Електронний ресурс] / Сайт Громадського порталу Львова. Режим доступу: <http://www.gromada.lviv.ua/articles/2009/04/06/874.html>. - Дата доступу: 05.03.2013.
3. Статут територіальної громади міста Києва / рішення Київської міської ради № 371/1805 від 28.03.2002 р., Наказ Міністерством юстиції України № 14/5 від 02.02.2005р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v14_5323-05. - Дата доступу: 05.08.2013.
4. Статут територіальної громади міста Одеси / Одеської міської ради № 1240-VI від 25.08.2011 р., Свідоцтво Одеського міського управління юстиції про державну реєстрацію № 1 від 07.10.2011р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт міста Одеси. Режим доступу: <http://www.odessa.ua/ru/acts/council/36244/>. - Дата доступу: 05.08.2013.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Проаналізуйте основні етапи розробки статуту територіальної громади та його державний реєстрації.
2. Назвіть основні функції статуту територіальної громади .

АНАЛІТИЧНЕ ЗАВДАННЯ:

1. Проведіть аналіз реєстрації статутів територіальних громад сіл, селищ та міст України протягом 1997–2014 років.
2. Проаналізуйте зміст статутів міст Києва, Одеси та проект статуту Львова.

Методичні вказівки
щодо організації самостійної роботи
студентів із дисципліни
«МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

ТЕМА № 1.

ОСНОВНІ ТЕОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ

1. Проаналізувати історичні підстави виникнення основних теорій походження місцевого самоврядування.
2. З'ясувати сутність цих теорій, їх авторів, територію їх виникнення та особливості їх поширення.
3. Провести детальний аналіз теорій походження місцевого самоврядування: теорії вільної громади (теорії природних прав громади), громадівської теорії, громадсько-господарської теорії, державницької теорії, теорії муніципального дуалізму тощо.

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Муніципальне право України: Підручник / В.Ф. Погорілко, О.Ф. Фрицький, М.О. Баймуратов та ін.; За ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. – К.: «Юрінком», 2006. – С. 5-26, 30-104.
2. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. – Львів: «Літопис», 2002. – 196 с.
3. Науково-практичний коментар закону України про місцеве самоврядування в Україні / Теліпка В.Е., Панасюк С.А. – К.: ЦУЛ, 2011. – 400 с.
4. Погорілко В.Ф., Баймуратов М.О., Бальцій Ю.Ю. та ін. Муніципальне право України: Підручник / За ред. Баймуратова М.О. – 2-ге вид. доп. – К.: «Правова єдність», 2009. – С. 182–215.

ТЕМА № 2.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1. З'ясуйте поняття та визначте сутність основ місцевого самоврядування.
2. Проведіть детальний аналіз організаційно-правової, матеріально-фінансової, територіальної основ місцевого самоврядування.
3. Проаналізуйте законодавче закріплення основ місцевого самоврядування.

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 76–101.
2. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право України. / В.В. Кравченко, М.В. Пітцик // К.: «Атіка», 2006. – С. 116–175.
3. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. – Львів: Літопис, 2002. – 196 с.
4. Софінська І.Д. Територіальна основа місцевого самоврядування: стандарти існування / І.Д. Софінська // Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка (серія юридична). – Львів, 2008. – Вип.: 46. – С. 65–71.

ТЕМА № 3.

МУНІЦИПАЛЬНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

1. Проаналізуйте права і свободи людини і громадянина як основну мету місцевого самоврядування.
2. Дайте загальноправову характеристику муніципальних прав і свобод особистості.

3. Проведіть класифікацію муніципальних прав і свобод особистості.
4. Назвіть особливості реалізації громадянських прав людини і громадянина у місцевому самоврядуванні.
5. Назвіть особливості реалізації політичних, економічних, соціальних і культурних прав людини і громадянина у місцевому самоврядуванні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

Муніципальне права і свободи (*municipal rights and freedoms*); політичні, економічні, соціальні та культурні права людини і громадянина на місцевому рівні (*political, economic, social and cultural rights of human and citizen on local level*)

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Абрам'юк І. Врегулювання механізмів участі громадян в управлінні громадою / І. Абрам'юк, А. Ткачук. – К. : «Легальний статус», 2011. – 64 с.
2. Баймуратов М.О. Локальна система захисту прав людини в Україні: сутність та становлення / М.О. Баймуратов // Юридична освіта і правова держава : зб. наук. праць. – Одеса, 1997. – С. 96–101.
3. Баймуратов М.О. Муніципальні права людини: теоретико-аксіологічні підходи до визначення та розуміння// Юстиніан. – 2012. - № 7.
4. Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні. Проблеми теорії та практики. Монографія. / О.В. Батанов // К.: «Юридична думка», 2010. – С. 517–599.
5. Батанов О.В. Муніципальне право України : підруч. / О.В. Батанов. – Х. : ТОВ «Одисей» 2008. – 528 с.
6. Литвиненко І.Л. Особливості муніципально-правового статусу людини і громадянина в Україні / І. Л. Литвиненко // Держава і право: зб. наук. праць. Юрид. і політ. науки. – 2000. – Вип. 8. – С. 175-182.
7. Закон України «Про органи самоорганізації населення»: науково-практичний коментар / за заг. ред. О.С. Орловського, А.С. Крупника, Н.В. Мішиної, К.В. Терзіанової. – Одеса: ПП «Євродрук», 2012. – 192 с.
8. Литвиненко І.Л. Особливості муніципально-правового статусу людини і громадянина в Україні / І. Л. Литвиненко // Держава і право: зб. наук. праць. Юрид. і політ. науки. – 2000. – Вип. 8. – С. 175-182.
9. Лучик А. Поверніть місцевий референдум! / Українська правда. 7.12.2012 // Режим доступу:

<http://www.pravda.com.ua/columns/2012/12/7/6978962/>. - Дата доступу: 14.6.2013.

10. Толкованов В.В. Інноваційні інструменти та підходи до розвитку партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні в контексті реформування системи місцевого самоврядування // Держава та регіони, 2012. - С. 144-149.
11. Чебаненко О., Ковриженко Д. Якість місцевого самоврядування: правові та інституційні виклики / Часопис «Парламент», № 3, 2008 р. - С. 4-30.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Загальна декларація прав людини. ООН, 10.12.1948 р. // Офіційний вісник України. 15.12.2008 р., № 93, стор. 89, стаття 3103, код акту 45085/2008.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи; 04.11.1950 р. // Офіційний вісник України. 16.04.1998 р., № 13, / № 32 від 23.08.2006 / стор. 270.
3. Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні, Страсбург, 05.02.1992 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. // Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_318. - Дата доступу: 14.06.2013.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. ООН. 16.12.1966 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_043/card6#Public. - Дата доступу: 25.01.2014.
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. ООН. 16.12.1966 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_042. - Дата доступу: 25.01.2014.
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення. Закон України № 3654 від 26.01.2009. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=34255. - Дата доступу: 14.06.2013.
7. Резолюція Ради Європи 326 (2011) від 20 жовтня 2011 р. «Про участь громадян на місцевому та регіональному рівні у Європі» / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу:

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=RES326\(2011\)&Language=lanRussian&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=CACC9A&BackColorLogged=EFEA9C](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=RES326(2011)&Language=lanRussian&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=CACC9A&BackColorLogged=EFEA9C). – Дата доступу: 05.03.2013.

8. Рекомендація Ради Європи 273 (2009) від 18 грудня 2009 р. «Про рівний доступ до місцевих та регіональних виборів» / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1565589&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=CACC9A&BackColorLogged=EFEA9C>. – Дата доступу: 05.03.2013.
9. Рекомендація Ради Європи 39 (1998) від 6 березня 1998 р. «Про інкорпорацію Європейської хартії місцевого самоврядування в правові системи країн, які її ратифікували, і про правовий захист місцевого самоврядування» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=853831&Site=Congress&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679>. – Дата доступу: 05.03.2011.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Назвіть основні міжнародно-правові документи, в яких йдеться про муніципальні права людини і громадянина.
2. Проведіть класифікацію основних муніципальних прав і свобод особистості.
3. Проаналізуйте, які громадянські права людини і громадянина потребують захисту на місцевому рівні?
4. Визначте, які політичні, економічні, соціальні і культурні права людини і громадянина потребують захисту на місцевому рівні?
5. З'ясуйте чи передбачає чинне законодавство України реалізацію муніципальних прав особистості?

ТЕМА № 4.

ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1. З'ясуйте поняття органів самоорганізації населення.

2. Проаналізуйте види органів самоорганізації населення в Україні та основні сфери їх діяльності.
3. Визначте порядок утворення та легалізації органу самоорганізації населення.
4. Проведіть аналіз структури органу самоорганізації населення та з'ясувати форми його роботи.
5. Дослідіть основні власні та делеговані повноваження органів самоорганізації населення.

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право). Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2000. – 430 с.
2. Закон України «Про органи самоорганізації населення»: науково-практичний коментар / за заг. ред. О.С. Орловського, А.С. Крупника, Н.В. Мішиної, К.В. Терзіанової. – Одеса: ПП „Євродрук”, 2012. – 192 с.
3. Куйбіда В., Чушенко В. Система місцевого самоврядування // Вісник Української академії державного управління при президентіві України. – 1998. – №2. – С. 186–194.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про органи самоорганізації населення. Закон України. № 2625-III від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 254
2. Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні. Постанова Верховної Ради України. № 3748-XII від 17 грудня 1993 р. – Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 6. – ст.30.
3. Про затвердження положення про реєстрацію асоціацій та інших добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування. Постанова Кабінету Міністрів України. № 175 від 16 лютого 1998 р. // ЗПУ. – 1998.- №6. – ст. 217

ТЕМА № 5.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

1. Проаналізуйте систему органів місцевого самоврядування Автономної Республіки Крим.
2. З'ясуйте основні власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування Автономної Республіки Крим.
3. Визначте головні аспекти співпраці між органами місцевого самоврядування Автономної Республіки Крим та місцевими органами виконавчої влади в Автономній Республіці Крим.
4. З'ясуйте проблеми конституційно-правового статусу органів місцевого самоврядування Автономної Республіки Крим.

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Корнієнко М.І. Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання: Навч. посіб. / М.І. Корнієнко // К.: «Алерта», 2005. – С. 113–127.
2. Круш П.В. Муніципальне управління: навч. посіб. / П.В. Круш, О.О. Кожем'яченко // К. : «Центр навч. л-ри», 2006. – С. 33–64, 67–263.
3. Куйбіда В.С. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні / В.С. Куйбіда // Львів: «Літопис», 2001. – С. 210–241.
4. Місьцеве самоврядування: 10 років незалежності України. Збірник статей. – К.: «Парламентське видавництво», 2001. – С. 56–74, 88–92, 114–116, 245–248, 253–255.
5. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: Монографія / за ред. Ю.М. Тодики. – Х.: «Право», 2009. – С. 6–190, 305–473.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Закон України. № 2487-VI. 10.07.2010. // Відомості Верховної Ради України від 10.09.2010 – 2010 р., № 35, / № 35-36 /, стор. 1220, стаття 491

2. Про статус депутатів місцевих рад. Закон України. № 93-IV. 11.07.2002. // Відомості Верховної Ради України від 04.10.2002 - 2002 р., № 40, стаття 290.
3. Про столицю України - місто-герой Київ. Закон України. № 401-XIV. 15.01.1999. // Відомості Верховної Ради України від 19.03.1999 - 1999 р., № 11, стаття 79. (зі змінами та доповненнями).

ТЕМА № 6.

ГАРАНТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1. З'ясуйте поняття та проаналізувати систему гарантій місцевого самоврядування.
2. Визначте загальні та спеціальні (правові) гарантії місцевого самоврядування.
3. Проведіть аналіз підстав судового захисту прав та інтересів органів місцевого самоврядування.
4. Проаналізуйте стан захисту прав місцевого самоврядування в Конституційному Суді України і в судах загальної юрисдикції.

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право). Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2000. – 430 с.
2. Куйбіда В., Чушенко В. Система місцевого самоврядування // Вісник Української академії державного управління при президентіві України. – 1998. – №2. – С. 186-194.
3. Погорілко В.Ф., Баймуратов М.О., Бальцій Ю.Ю. та ін. Муніципальне право України: Підручник / За ред. Баймуратова М.О. – 2-ге вид. доп. – К.: «Правова єдність», 2009. – 720 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Закон України. № 2487-VI від 10 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 35-36, ст. 491.

2. Про статус депутатів місцевих рад. Закон України. № 93-IV. 11.07.2002. // Відомості Верховної Ради України від 04.10.2002 - 2002 р., № 40, стаття 290.

ТЕМА № 7.

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МУНІЦИПАЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

1. З'ясуйте поняття та провести класифікацію видів відповідальності у муніципальному праві, її підстави та форми.
2. Проаналізуйте особливості відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед державою, територіальною громадою, фізичними та юридичними особами.

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Ковріга О. Відповідальність органів місцевого самоврядування за неправомірні дії // Право України. - 2001. - № 2. - С. 57-59.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

3. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Закон України. № 2487-VI від 10 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 35-36, ст. 491.
4. Про статус депутатів місцевих рад. Закон України. № 93-IV. 11.07.2002. // Відомості Верховної Ради України від 04.10.2002 - 2002 р., № 40, стаття 290

ТЕМА № 8.

ДЕЛЕГОВАНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1. Визначте власні і делеговані повноваження органів місцевого самоврядування, їхніх представницьких та виконавчих органів, їх посадових осіб.
2. Продемонструйте особливості делегованих та наданих повноважень, а також делегованих і власних повноважень, визначити відмінності між ними.
3. З'ясуйте підстави делегування органами місцевого самоврядування своїх повноважень місцевим органам державної виконавчої влади.

ДОДАТКОВА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Актуальні проблеми виконання законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації» [Текст] / [Баймуратов М.О., Клепацький М.М., Князев В.М. та ін.]; за ред. В.В. Кравченка. – К. : «Атіка», 2003. – 288 с. – (Товариство науковців по сприянню муніципальній реформі).
2. Батанов О. В. Муніципальне право України : підруч. / О. В. Батанов. – Х. : ТОВ «Одисей», 2008. – 528 с.
3. Місьцеве самоврядування: Монографія. – Кн. 1. Організація роботи сільського, селищного голови / А.О. Чемерис, П.І. Шевчук, П.Ф. Гураль, А.Й. Серант, А.В. Ліпенцев, Г.В. Смолин, І.Ю. Посипанко; за заг. ред. А.О. Чемериса. – Львів: «Ліга-Прес», 1999. – С. 37-41, 73-150.
4. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: Монографія / за ред. Ю.М. Тодики. – Х.: «Право», 2009. – С. 6-190, 305-473.
5. Софінська І.Д. Поняття, сутність та походження принципу субсидіарності у муніципальному праві / І.Д. Софінська // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2008. – Вип.: 41. – С. 279-284.
6. Софінська І.Д. Теоретичне становлення принципу субсидіарності у місцевому самоврядуванні / І.Д. Софінська // Вибори та демократія: Науково-просвітницький правничий журнал. – К.: Ін-т виборчого

права, Національний університет «Києво-Могилянська Академія», 2008. – Вип.: 4 (18). – С. 43–48.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

1. Про затвердження Порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади. Постанова Кабінету Міністрів України. № 339. 09.03.1999. // Офіційний вісник України від 26.03.1999 - 1999 р., № 10, стор. 28, код акту 7044/1999.
2. Про затвердження рекомендаційних переліків управлінь, відділів, інших структурних підрозділів Київської міської та районної у м. Києві державних адміністрацій. Постанова Кабінету Міністрів України. N 791. 3 вересня 2008 р. // Офіційний вісник України від 19.09.2008 - 2008 р., № 68, стор. 54, стаття 2280, код акту 44305/2008.
3. Про розмежування повноважень між виконавчими органами Львівської міської ради. Ухвала Львівської міської ради № 3704 від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Львівської міської ради. Режим доступу: [http://www8.city-adm.lviv.ua/inteam/uhvaly.nsf/\(SearchForWeb\)/A45C5FFCB4E7C935C2257760004A6A17?OpenDocument](http://www8.city-adm.lviv.ua/inteam/uhvaly.nsf/(SearchForWeb)/A45C5FFCB4E7C935C2257760004A6A17?OpenDocument). Дата доступу: 30.03.2013.

ДОПОВНИТИ ТВЕРДЖЕННЯ, НАПИСАВШИ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЧИ НАЗВУ ДОКУМЕНТА:

1. Відповідно до статті 7 конституції України від 28 червня 1996 року «в Україні _____ і _____ місцеве самоврядування».
2. Гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України - це _____ .
3. Жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр - це _____ .
4. Очолює виконавчий комітет міської ради і головує на її засіданнях _____ .
5. У сільських радах, які представляють територіальні громади, які налічують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради може не створюватися _____ .
6. Органи, які відповідно до законодавства України створюються сільськими, селищними, міськими, районними в містах радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування - це _____ .
7. Представницькі органи, що створюються частиною жителів, які тимчасово або постійно проживають на відповідній території в межах села, селища, міста - це органи _____ .
8. Зібрання всіх чи частини жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення - це _____ .

9. Право територіальної громади володіти, доцільно, економно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування - це право _____ .
10. Міжнародно-правовий документ Ради Європи, який передбачає європейські стандарти місцевого самоврядування - це _____ .
11. Міжнародно-правовий документ Ради Європи, який передбачає фінансову автономію органів місцевого самоврядування - це _____ .
12. Викладена в письмовій формі вимога депутата місцевої ради з питань, пов'язаних з його депутатською діяльністю, до місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, а також керівників правоохоронних та контролюючих органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, здійснити певні дії, вжити заходів чи дати офіційне роз'яснення з питань, віднесених до їх компетенції - це _____ .
13. Підтримана радою вимога депутата місцевої ради до посадових осіб ради і її органів, сільського, селищного, міського голови, керівників підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, які розташовані або зареєстровані на відповідній території, а депутата міської (міста обласного значення), районної, обласної ради - також до голови місцевої державної адміністрації, його заступників, керівників відділів і управлінь з питань, які віднесені до відання ради - це _____ .
14. Засіб одержання депутатом місцевої ради інформації або роз'яснення з тієї чи іншої проблеми - це _____ .
15. Жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр - це _____ .

РОЗВ'ЯЗАТИ РІВНЯННЯ:

1. *Знайти значення виразу: $A : Z - (Y+X) = \dots$, де*
A – кількість жителів територіальної громади села, де виконавчий орган сільської ради може не створюватися = ...
Z – строк повноважень голови Львівської обласної державної адміністрації = ...
X – строк повноважень депутата Львівської міської ради = ...
Y – кількість областей в Україні = ...
2. *Знайти значення виразу: $A + Z : Y + X = \dots$, де*
A – кількість областей в Україні = ...
Z – строк повноважень Львівської обласної ради = ...
Y – строк повноважень міського голови Львова = ...
X – кількість жителів територіальної громади села, де виконавчий орган сільської ради може не створюватися = ...
3. *Знайти значення виразу: $(A + Z) \times X : Y = \dots$, де*
A – кількість міст України зі спеціальним статусом = ...
Z – строк повноважень депутата Самбірської районної ради = ...
X – скільки найменше разів на рік скликається сесія міської ради з питань відведення земельних ділянок = ...
Y – найменша кількість громадських слухань на рік = ...
4. *Знайти значення виразу: $A \times Z + X - Y = \dots$, де*
A – скільки найменше разів на рік скликається сесія міської ради з питань відведення земельних ділянок = ...
Z – кількість міст України, де створюються міські державні адміністрації = ...
X – строк повноважень сільського голови = ...
Y – найменша кількість громадських слухань на рік = ...

Навчальне видання

Гураль Павло Федорович

доктор юридичних наук, завідувач кафедри конституційного права

Заяць Ігор Ярославович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права

Софінська Ірина Дмитрівна

кандидат юридичних наук, асистент кафедри конституційного права

МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Відповідальний за випуск – П.Ф. Гураль

Комп'ютерний набір – І.Д. Софінська

Макетування – ...

Умовних друкованих аркушів – 2,67. Наклад – 50.

Надруковано малим видавничим центром юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка.

79000, м. Львів, вул. Січових Стрільців, 14.

E-mail: publlaw@law.Franko.Lviv.ua